EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel, 23.07.1996
KOM(96) 364 lopull.

KERTOMUS
JÄSENVALTIOIDEN ITSENÄISIÄ KAUPPAEDUSTAJIA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN YHTEENSOVITTAMISESTA ANNETUN NEUVOSTON DIREKTIIVIN (86/653/ETY) 17 ARTIKLAN SOVELTAMISESTA

(Komission esittämä)

KERTOMUS
JÄSENVALTIOIDEN ITSENÄISIÄ KAUPPAEDUSTAJIA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN YHTEENSOVITTAMISESTA ANNETUN NEUVOSTON DIREKTIIVIN (86/653/ETY) 17 ARTIKLAN SOVELTAMISESTA

Tämä kertomus on laadittu jäsenvaltioiden itsenäisiä kauppaedustajia koskevan lainsäädännön yhteensovittamisesta annetun neuvoston direktiivin 86/653/ETY[1] 17 artiklan 6 kohdan mukaisesti. Direktiivin 17 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan, että kauppaedustajalle suoritetaan edustussopimuksen lakattua hyvitys tai korvaus.

Kyseinen 17 artikla on jäsenvaltioiden välinen sovitteluratkaisu. Sen vuoksi sovittiin, että jäsenvaltiot voivat valita joko hyvitys- tai korvausjärjestelmän ja että komissio laatii neuvostolle kertomuksen eri ratkaisujen käytännön seurauksista.

Tämä kertomus perustuu kyselylomakkeen avulla saatuihin vastauksiin; lomake lähetettiin muun muassa kauppaedustajien ja päämiesten etujärjestöille, kauppakamareille ja teollisuuden keskusliitoille sekä edustusta koskevaan lainsäädäntöön erikoistuneille lakimiehille. Jäsenvaltioiden viranomaisia pyydettiin myös kertomaan näkemyksistään ja kokemuksistaan.

KAKSI JÄRJESTELMÄÄ

1. Hyvitysjärjestelmä

Hyvitysjärjestelmän mukaan kauppaedustajalla on sopimuksen lakattua oikeus hyvitykseen, jos ja siinä laajuudessa kuin hän on hankkinut päämiehelle uusia asiakkaita tai merkittävästi laajentanut liikesuhteita aikaisempien asiakkaiden kanssa ja päämiehelle koituu jatkuvasti merkittävää etua liikesuhteista tällaisten asiakkaitten kanssa. Hyvityksen maksamisen on oltava kaikki asiaan vaikuttavat seikat ja erityisesti kauppaedustajan näiden asiakkaiden kanssa päätettävistä liiketoimista menettämät provisiot huomioon ottaen kohtuullista. Lisäksi direktiivin mukaan hyvityksenä maksetaan korkeintaan määrä, joka vastaa kauppaedustajan yhden vuoden palkkioita viiden viimeksi kuluneen vuoden keskimäärän mukaan laskettuna tai, jos edustussopimus on ollut voimassa viittä vuotta lyhyemmän ajan, hyvitys lasketaan sopimuksen koko voimassaoloaikana maksettujen palkkioiden keskimäärän mukaan.

---

[1] EYVL N:o L 382, 31.12.1986, s. 17

Hyvitys vastaa kauppaedustajan toiminnasta päämiehelle koituvaa jatkuvaa etua. Kauppaedustaja on kuitenkin saanut sopimuksen voimassaoloaikana ainoastaan provision, joka ei tavallisesti vastaa päämiehelle koituvaa goodwill-arvoa. Tästä syystä goodwill-hyvityksen suorittaminen on kaupallisesti perusteltua. Hyvitys maksetaan ainoastaan, jos kauppaedustaja on hankkinut päämiehelle uusia asiakkaita tai laajentanut liikesuhteita aikaisempien asiakkaiden kanssa. Jos goodwilliä ei ole koitunut tai jos kyseessä on asiakasryhmä, josta päämies ei voi hyötyä, hyvitystä ei tarvitse suorittaa. Näin ollen päämiestä ei tule pakottaa suorittamaan kohtuutonta hyvitystä.

Hyvitysjärjestelmä kehitettiin käyttäen mallina Saksan kauppaoikeudellisten säädösten kokoelman (*Handelsgesetzbuch*) 89 b artiklaa, jossa on säädetty vuodesta 1953 alkaen goodwill-hyvityksen suorittamisesta. Hyvityksen laskemisesta on Saksassa muodostunut runsaasti oikeuskäytäntöä. Tästä oikeuskäytännöstä on erittäin suuri apu muiden jäsenvaltioiden tuomioistuimille näiden tulkitessa direktiivin 17 artiklan 2 kohdan säännöksiä.

Ensiksi on tarpeen varmistaa, onko kauppaedustajalla oikeus hyvitykseen ottaen huomioon ne olosuhteet, joissa edustussopimuksen voimassaolo päättyi. Hyvitys suoritetaan sopimuksen voimassaolon päätyttyä lukuun ottamatta tilanteita, joita tarkoitetaan direktiivin 18 artiklassa. On selvää, että hyvitys on suoritettava määräaikaisen sopimuksen lakattua ja että periaatteessa hyvitys tai rajoitettu hyvitys on suoritettava päämiehen tehdessä vararikon.

Toiseksi on täytettävä direktiivin 17 artiklan 2 kohdan a alakohdassa mainitut edellytykset, joiden mukaan kauppaedustaja on joko hankkinut uusia asiakkaita tai merkittävästi laajentanut liikesuhteita aikaisempien asiakkaiden kanssa. Vanhojen asiakkaiden kanssa olevia liikesuhteita tarkastellessaan Saksan tuomioistuimet pyrkivät selvittämään, onko suhteiden laajeneminen niin merkittävää, että sen voidaan katsoa taloudellisesti vastaavan uuden asiakkaan hankkimista. Uusien asiakkaiden osalta yhden uuden asiakkaan lisäys on riittävä. Huomioon ei kuitenkaan oteta uusia asiakkaita kauppaedustajan toiminta-alueen ulkopuolelta, joiden osalta hänellä ei ole oikeutta provisioon, koska kauppaedustaja ei tässä tapauksessa menetä provisiota, joka olisi korvattava. Kauppaedustajan on täytynyt hankkia uusi asiakas, ja tässä suhteessa kauppaedustajan rooli välittäjänä on ratkaiseva. Vähäinen asiaan vaikuttaminen on riittävä; riittää, että kauppaedustaja on pelkästään edistänyt uuden asiakkaan saamista. Kauppaedustajan on kuitenkin täytynyt toimia aktiivisesti ja sen vuoksi se, että yksinomaisessa edustussopimuksessa mainitulla alueella on uusi asiakas, ei ole automaattisesti riittävää.

Kolmanneksi päämiehelle on koiduttava jatkuvasti merkittävää etua kyseisistä asiakkaista sopimuksen lakattua. Näin oletetaan olevan silloinkin, kun päämies myy liiketoimintansa tai asiakasluettelonsa, jos voidaan osoittaa, että ostaja käyttää samaa asiakaspohjaa[2]. Jos kauppaedustaja jatkaa samojen asiakkaiden tarpeiden tyydyttämistä samoilla tuotteilla mutta eri päämiehen hyväksi, hänellä ei ole oikeutta hyvitykseen[3]. Tuomioistuin voi myös ottaa huomioon päämiehen liikevaihdon pienenemisen. Neljänneksi suoritettavan hyvityksen on oltava kohtuullinen.

---

2 Asia 18 U 162/76 Oberlandesgericht Hamm, 14.3.1977

3 Asia BB 605/60 Bundesgerichtshof, 25.4.1960

Hyvitys lasketaan seuraavalla tavalla:

1 vaihe

a) Ensimmäisen vaiheen tarkoituksena on, 17 artiklan 2 kohdan a alakohdan toisen luetelmakohdan mukaisesti, uusien asiakkaiden määrän ja aikaisempien asiakkaiden kanssa olevien liikesuhteiden laajentumisen varmistaminen. Kyseisten asiakkaiden selvittämisen jälkeen lasketaan heidän perusteellaan maksettava bruttoprovisio edustussopimuksen viimeisten 12 kuukauden aikana. Mukaan voidaan sisällyttää kiinteä palkkio, jos sitä voidaan pitää palkkiona uusista asiakkaista[4]. Tästä voidaan poiketa erityisin edellytyksin, esimerkiksi jos toiminnan käynnistäminen on kestänyt kauan.

b) Seuraavaksi laaditaan arvio uusien asiakkaiden kanssa ja merkittävästi liikesuhteita laajentaneiden aikaisempien asiakkaiden (*intensified customers*) kanssa olevista liikesuhteista koituvien etujen todennäköisestä kestosta vuosina. Tavoitteena on ennustaa liiketoiminnan todennäköinen kesto uusien asiakkaiden ja liikesuhteita laajentaneiden aikaisempien asiakkaiden kanssa. Tähän sisältyy markkinatilanteen arviointi sopimuksen lakkaamisajankohtana ja kyseisellä alalla. Myynnin vähenemisestä sopimuksen lakattua ei automaattisesti seuraa hyvityksen vähentäminen, koska myynnin väheneminen voi johtua tuotteiden laadun huononemisesta tai kilpailusta[5]. Tavanomainen kesto on kahdesta kolmeen vuotta, mutta se voi olla viisikin vuotta.

c) Seuraava huomioon otettava tekijä on muuttoaste. Yleisesti tunnustetaan, että ajan mittaan asiakkaita menetetään heidän siirtyessään muualle. Muuttoaste lasketaan vuosikohtaisesti tiettynä prosenttiosuutena provisiosta ja kyseisen edustuksen erityiskokemuksen perusteella. Tämä selvästikin vaihtelee, mutta erään asian yhteydessä *Bundesgerichtshof* (Saksan liittotasavallan korkein oikeus) katsoi muuttoasteen olevan 38 prosenttia[6].

(d) Kyseistä määrää pienennetään käypää arvoa laskettaessa ottaen huomioon, että tuloja saadaan nopeammin. Tällainen keskimääräisiin korkokantoihin perustuva laskentatapa esiintyy myös muilla oikeuden aloilla.

2 vaihe

Tämän vaiheen aikana tarkastellaan direktiivin 17 artiklan 2 kohdan a alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitettua kohtuullisuutta. Käytännössä määrää mukautetaan harvoin kohtuullisuusnäkökohtien vuoksi. Seuraavat tekijät otetaan huomioon:

- jatkaako kauppaedustaja toimintaansa muiden päämiesten hyväksi,

- kauppaedustajan tekemät virheet,

---

4 Asia VII ZR 194/63 Bundesgerichtshof, 15.2.1965

5 Asia BB 227/70 Celle, 13.11.1969

6 Asia VIII ZR 94/93 Bundesgerichtshof 23.2.1994

- kauppaedustajan palkkion suuruus. Esimerkiksi, vähensikö päämies viime aikoina provision osuutta katsottuaan että kauppaedustajan ansiot olivat liian suuret tai maksoiko hän kauppaedustajalle korkeat provisiot sellaisten asiakkaiden kanssa tehdyistä sopimuksista, joita kauppaedustaja ei ollut hankkinut tai joiden kanssa tämä ei ollut juurikaan ollut tekemisissä? Saiko kauppaedustaja lisäksi erityiskorvauksen kaupintaluettelon pitämisestä, lisäpalkkioita uusista asiakkaista, del credere-provision, erityisen kulukorvauksen messuista tai lisämaksuja alaisuudessaan työskentelevistä kauppaedustajista? Aiheutuiko kauppaedustajalle kuluja alaisuudessaan työskentelevien kauppaedustajien menettämisestä?

- päämiehen liikevaihdon vähentyminen,

- päämiehelle koituvan edun suuruus,

- päämiehen suorittamat eläkevakuutusmaksut, ja

- kilpailunrajoitusehtojen olemassaolo. On selvää, että päämiehen on tällöin suoritettava suurempi hyvitys.

3 vaihe

Edellä 1 ja 2 vaiheiden mukaisesti laskettua määrää verrataan direktiivin 17 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun enimmäismäärään. Säännöksen mukaan "hyvityksenä suoritetaan korkeintaan määrä, joka vastaa kauppaedustajan yhden vuoden palkkioita viiden viimeksi kuluneen vuoden palkkioiden keskimäärän mukaan laskettuna tai, jos edustussopimus on ollut voimassa viittä vuotta lyhyemmän ajan, hyvitys lasketaan sopimuksen koko voimassaoloaikana maksettujen palkkioiden keskimäärän mukaan." Enimmäismäärä on siis pikemminkin lopullinen korjauskeino kuin tapa laskea hyvitys[7].

Enimmäismäärää laskettaessa palkkioon sisältyvät kaikki suoritetut maksut, ei ainoastaan provisio, ja se kattaa kaikki asiakkaat, ei ainoastaan uusia asiakaita tai niitä aikaisempia asiakkaita, joiden kanssa liikesuhteet ovat laajentuneet[8]. Jos 1 ja 2 vaiheiden mukaisesti laskettu määrä on pienempi kuin enimmäismäärä, myönnetään kyseinen määrä. Jos määrä kuitenkin on suurempi kuin enimmäismäärä, myönnetään enimmäismäärä. Tavallisesti enimmäismäärään ei ylletä, ellei kauppaedustaja sitten ole hankkinut kaikkia tai suurinta osaa asiakkaista.

Esimerkki 1, 2 ja 3 vaiheesta:

Provisio uusista asiakkaista ja/tai asiakkaista, joiden kanssa laajennettiin liikesuhteita sopimuksen viimeisten 12 kuukauden aikana	50 000 ecua

---

7 Asia ZR 47/69 Bundesgerichtshof, 19.11.1970

8 Asia ZR 23/70 Bundesgerichtshof, 3.6.1971

Liikesuhteista koituvien etujen odotettu kesto on kolme vuotta, muuttoaste 20 prosenttia

1. vuosi	50 000 - 10 000	=	40 000 ecua
2. vuosi	40 000 - 8 000	=	32 000 ecua
3. vuosi	32 000 - 6 400	=	25 600 ecua

Menetetyt provisiot yhteensä			97 600 ecua

Käypään arvoon korjaaminen, noin 10 prosenttia
Tämä määrä vastaa tosiasiallista hyvitystä. 87 840 ecua

Määrää voidaan mukauttaa kohtuullisuusnäkökohtien vuoksi (katso 2 jakso).

Lopullinen korjaus on tehtävä, jos määrä on suurempi kuin direktiivin 17 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu enimmäismäärä.

Hyvityksen saaminen ei 17 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan vähennä kauppaedustajan oikeutta vaatia vahingonkorvausta. Tämä säännös koskee tilannetta, jossa kauppaedustajalla on kansallisen lainsäädännön mukaan oikeus vaatia vahingonkorvausta sopimusrikkomuksen tai direktiivissä säädetyn irtisanomisajan laiminlyömisen takia. Liitteessä B pyritään selvittämään näitä säännöksiä.

Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että hyvityksen laskentamenetelmä on erittäin täsmällinen ja lopputuloksen olisi oltava ennakoitavissa. Sen vuoksi päämiesten olisi pystyttävä selvittämään riskinsä etukäteen ja tekemään edustussopimuksia suhteellisen varmalta pohjalta. Kauppaedustajan kannalta oikeuksien entistä selkeämpi määritteleminen helpottaa vaatimusten esittämistä ja niiden perusteiden toteen näyttämistä.

2. Korvausjärjestelmä

Direktiivin 17 artiklan 3 kohdan mukaan kauppaedustajalla on oikeus korvaukseen vahingosta, jonka hänen ja päämiehen välisen suhteen lakkaaminen hänelle aiheuttaa. Tällaista vahinkoa katsotaan syntyvän erityisesti, jos sopimus lakkaa olosuhteissa, joissa:

- kauppaedustaja menettää provision, jonka hän olisi saanut, jos edustussopimus olisi täytetty asianmukaisesti, ja kun päämies saa merkittävää etua kauppaedustajan toiminnasta, ja/tai

- kauppaedustaja ei ole voinut kattaa kustannuksia ja menoja toimenpiteistä, joihin hän on ryhtynyt edustussopimuksen täyttämiseksi päämiehen neuvojen mukaisesti.

Direktiivissä korvaukselle ei ole asetettu enimmäismäärää.

Korvausjärjestelmä perustuu Ranskan vuodelta 1958 peräisin olevaan lakiin, jonka tarkoituksena oli korvata kauppaedustajalle menetys, jonka edustussopimuksen lakkaaminen hänelle aiheuttaa. Saksan hyvitysjärjestelmän tavoin Ranskassa on kehittynyt runsaasti korvausoikeuteen ja korvauksen määrään liittyvää oikeuskäytäntöä. Useissa Ranskan tuomioistuinten tuomioissa korvauksen maksamista on perusteltu sillä, että se vastaa joko kustannuksia, jotka aiheutuvat edustuksen hankkimisesta kauppaedustajan seuraajalle, tai aikaa, joka kauppaedustajalta kuluu häneltä viedyn asiakaskunnan uudelleen luomiseen.

Tavanmukaisesti, ja yhdenmukaisesti liiketavan kanssa, korvauksen määrä on vahvistettu vastaamaan kahden viimeksi kuluneen vuoden provisioiden kokonaismäärää tai kolmen viimeksi kuluneen edustussopimusvuoden aikana maksettujen palkkioiden keskimäärää kerrottuna kahdella. Tuomioistuimet voivat kuitenkin harkintansa mukaan myöntää korvauksen erisuuruisena, jos päämies näyttää kauppaedustajan menetyksen olleen itse asiassa pienemmän, esimerkiksi sopimuksen lyhytaikaisen keston vuoksi, tai jos vahinko on ollut suurempi, esimerkiksi kauppaedustajan iän tai toiminnan keston vuoksi.

Korvaus lasketaan kaikkien palkkioiden, ei ainoastaan provisioiden perusteella. Se perustuu bruttomääriin. Aikaisempia ja uusia asiakkaita ei erotella, ja erikoisprovisio otetaan huomioon korvauksen laskemisessa. Ammatinharjoittamisesta aiheutuneita kustannuksia ei vähennetä. Lisäksi suorittamattomat provisiot on myös sisällytettävä laskelmaan.

Hyvitys vastaa kauppaedustajan menettämää liiketoimintaa, ja menetys määritellään kyseisen ajankohdan perusteella. Tulevia tapahtumia, kuten sitä, että päämies lopettaa toimintansa tai että kauppaedustaja jatkaa työtään samojen asiakkaiden kanssa sen enempää kuin markkinakehitystä ei oteta huomioon. Vastaavasti kauppaedustajan ei edellytetä toimivan siten, että hänen tappionsa ovat mahdollisimman vähäiset.

Direktiivi on saanut aikaan kasvavan kiinnostuksen vahingonkorvausvaatimusten esittämiseen silloin, kun asianmukaista irtisanomisaikaa ei ole noudatettu. Myönnetty määrä vastaa laiminlyödyn ajanjakson korkeinta provisiota, ja se lasketaan kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana saatujen provisioiden tai vastaavana aikana edellisenä vuonna saatujen provisioiden perusteella.

Tarkempia tietoja Ranskassa käytettävästä järjestelmästä esitetään liitteessä B.

TILANNE JÄSENVALTIOISSA

Kaikki jäsenvaltiot ovat panneet direktiivin täytäntöön; lainsäädäntöluettelo on tämän kertomuksen liitteessä A. Lukuun ottamatta Ranskaa, Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Irlantia jäsenvaltiot ovat sisällyttäneet hyvitysvaihtoehdon kansalliseen lainsäädäntöön. Yhdistynyt kuningaskunta on tarjonnut osapuolille mahdollisuuden valita hyvitysvaihtoehdon; jolleivät nämä tee sitä, kauppaedustajalla on oikeus korvaukseen. Irlanti ei ole tehnyt valintaa omassa lainsäädännössään, ja komissio on tämän vuoksi

aloittanut 169 artiklan mukaisen menettelyn. Komissio on aloittanut rikkomisesta johtuvan menettelyn myös Italiaa vastaan direktiivin 17 artiklan puutteellisen täytäntöönpanon vuoksi. Lisätietoja Irlannin ja Italian lainsäädännöstä esitetään liitteessä B.

Useimmissa jäsenvaltioissa ei ole tiettävästi vielä julkaistu yhtään tuomioistuimen ratkaisua, ja muissakin jäsenvaltioissa tapauksia on vain vähän. Tämä selittyy sillä, että useimpien jäsenvaltioiden lainsäädäntö ovat vielä hyvin uutta ja sitä on sovellettu kaikkiin voimassa olleisiin sopimuksiin ainoastaan 1 päivästä tammikuuta 1994 alkaen. Lisäksi Ranskassa ja Saksassa, joissa tiedetään olleen tapauksia, monet edustukset eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä ja soveltuvassa lainsäädännössä noudatetaan vakiintuneita perinteitä.

Toinen syy julkaistujen tapausten puuttumiseen on osapuolten taipumus yrittää sopia asia ennen tuomioistuinkäsittelyä. Kauppaedustajilla ei aina ole taloudellisia mahdollisuuksia esittää vaatimuksiaan oikeusteitse ja siksi heidän on pakko hyväksyä sovitteluratkaisu. Lisäksi tuomioistuinkäsittelyyn liittyvä epävarmuus eri tuomioistuimissa saa kauppaedustajat olemaan esittämättä vaatimuksia oikeusteitse.

Saksan ja Ranskan tapaukset ovat osoituksena kyseisten maiden oikeuskäytännön jatkuvuudesta. Portugalissa, missä direktiivi merkitsee muutosta aikaisempaan tilanteeseen verrattuna, pyrkimystä kohtuullisuusperiaatteen suoraan soveltamiseen kuvastava oikeuskäytäntö eroaa Saksan tuomioistuinten oikeuskäytännöstä. Italiassa on toistaiseksi tehty ainoastaan yksi ratkaisu siviilioikeudellisen säädöskokoelman 1751 artiklan nojalla, Viterbon ensimmäisen asteen tuomioistuin on päättänyt, että koska siviilioikeudellisen säädöskokoelman 1751 artiklassa ei mainita hyvityksen laskentaperusteita, laskemiseen sovellettiin työehtosopimusta. Työehtosopimuksessa noudatetaan edustuksen kestoon perustuvaa laskentatapaa eikä oteta huomioon hankittujen uusien asiakkaiden määrää. Näin ollen myös sen lähestymistapa eroaa saksalaisesta. Tämä on kuitenkin ainoa Italiassa annettu asiaa koskeva ratkaisu, joten lähestymistapaa ei ole vielä vahvistettu. Tanskassa on tiettävästi julkaistu ainoastaan kolme ratkaisua; neljänteen haetaan parhaillaan muutosta. Julkaistut tapaukset osoittavat, että saksalaista oikeuskäytäntöä pyritään omaksumaan ja soveltamaan.

Oikeuskäytännön puuttumisen ja asian luonteen vuoksi komissio pyrki tätä kertomusta laatiessaan selvittämään sekä käytännöllisen että oikeudellisen tilanteen. Liitteessä B esitetään yleiskatsaus oikeudelliseen ja käytännölliseen tilanteeseen.

Tilastoja ei ole saatavilla yhdestäkään jäsenvaltiosta. Kauppaedustajien ja kaupanvälittäjien kansainvälinen liitto (International Union of Commercial Agents and Brokers, IUCAB) on nyt aloittanut tietojen keruun. Tämä on myönteinen kehityssuunta, koska IUCAB:n pitäisi pystyä keräämään riittävästi tietoa jäsenvaltioissa sijaitsevien jäsenjärjestöjensä avulla; IUCAB on ehdottanut esittävänsä kyseiset tilastot säännöllisesti komissiolle. Myös Portugalin viranomaiset ovat luoneet keskitetyn menetelmän, jolla kerätään kaikista tuomioistuimista tietoja Euroopan yhteisön lainsäädäntöön tai Luganon yleissopimukseen liittyvien tapausten luonteesta ja ratkaisuista, kauppaedustajia koskeva direktiivi tietenkin mukaan lukien.

LIIKETOIMINTA

Komissio pyrki selvittämään onko direktiivi ja erityisesti oikeus hyvitykseen tai korvaukseen aiheuttanut muutoksia liiketoiminnassa. Komissio halusi myös selvittää, ovatko eri vaihtoehdot johtaneet kilpailun vääristymiseen. Tilastotietojen puuttuminen vaikeuttaa tätä koskevien päätelmien tekemistä.

Kaiken kaikkiaan komissio totesi, että liiketoiminnassa ei ole tapahtunut muutoksia. Eräät seikat viittasivat siihen, että Ranskassa, Saksassa, Luxemburgissa ja Belgiassa päämiehet olivat alkaneet suosia jakelusopimuksia. Tämä voidaan osittain selittää sillä, että jakelusopimuksen lakatessa laillisesti ei tarvitse suorittaa hyvitystä tai korvausta tai jos sellainen suoritetaan, se suoritetaan alennettuna. Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Irlannissa ja Ruotsissa todettiin päämiesten harkitsevan paljon entistä tarkemmin, ovatko edustussopimukset kaikkein tarkoitusmukaisin tapa järjestää liiketoiminta, minkä vuoksi he toimivat huomattavasti varovaisemmin. Kuitenkaan päämiehet eivät aina luopuneet edustussopimusten tekemisestä.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa havaittiin erityinen reaktio. Ennen direktiivin täytäntöönpanoa koskevien säännösten voimaan tuloa Yhdistyneessä kuningaskunnassa päämiehet irtisanoivat edustussopimuksensa ja neuvottelivat tilalle uudet sopimukset. Joissakin tapauksissa ei kuitenkaan tehty uusia sopimuksia tai kauppaedustajat otettiin palvelukseen työntekijöinä. Tämä heijastaa direktiivin aiheuttamaa perustavaa muutosta Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännössä sekä päämiesten pelkoa tuntematonta kohtaan. On vielä liian aikaista päätellä, onko edustussopimuksista luopuminen pysyvä ilmiö Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

Ranskan lain ja oikeuskäytännön mukaan useimmissa tapauksissa myönnetään kahden vuoden provisioita vastaava korvaus, joka on kaksinkertainen verrattuna säädettyyn hyvitysvaihtoehdon mukaiseen enimmäismäärään. Tämän vuoksi Ranskassa kauppaedustajan nimittäminen Ranskan lain mukaan on selvästi kalliimpaa. Tämä on johtanut siihen, että kauppaedustajaa nimittäessään jotkut päämiehet pyrkivät soveltamaan mieluummin muuta kuin Ranskan lakia tai haluavat välttää edustussopimusten tekemistä kokonaan. Laajalle levinneistä ongelmista tai kilpailun vääristymisestä ei ole havaittavissa merkkejä niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka ovat valinneet hyvitysjärjestelmän eikä niiden osalta, jotka ovat valinneet korvausjärjestelmän.

PÄÄMIESTEN JA KAUPPAEDUSTAJIEN REAKTIOT

Yleisesti voidaan todeta, että kauppaedustajat ovat suhtautuneet myönteisesti direktiiviin, koska sen katsotaan lisänneen heidän oikeuksiaan. Näin on asian laita Itävallassa, Tanskassa, Suomessa, Irlannissa, Luxemburgissa, Ruotsissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Ranskalaiset kauppaedustajat ovat edelleen tyytyväisiä Ranskan korvausjärjestelmään eivätkä toivo muutoksia.

Päämiesten reaktiot ovat vaihtelevia. Jossain määrin päämiehet suhtautuvat muutokseen pakostakin kielteisesti, koska heidän on nyt annettava kauppaedustajille enemmän oikeuksia. Jotkut päämiehet eivät sinänsä vastusta hyvityksen suorittamista sopimuksen lakattua mutta ovat pikemminkin tyytymättömiä sen vuoksi, että järjestelmä ei ole selkeä. Ranskalaiset päämiehet näyttävät kannattavan korvausjärjestelmää eivätkä ole esittäneet sitä koskevia vastalauseita.

Niissä jäsenvaltioissa, joissa hyvitysjärjestelmä on pantu täytäntöön, kauppaedustajat ja päämiehet näyttävät suosivan yksinomaan hyvitysjärjestelmää. Yhdistyneessä kuningaskunnassa, jossa osapuolet voivat valita hyvityksen, sille ei ole havaittavasti annettu selvää etusijaa, vaikka useimpiin sopimuksiin ei sisällykään määräystä suoritettavasta hyvityksestä. Päämiehet eivät ole vieläkään selvillä näiden kahden järjestelmän välisistä eroista. Eräät päämiehet ovat melko kiinnostuneita hyvityksestä enimmäismäärän vuoksi, mutta toiset päämiehet suosivat korvausvaihtoehtoa, koska tällöin kauppaedustajien on näytettävä toteen tosiasialliset menetykset.

ONGELMAT

On ilmennyt joitakin direktiivin 17 artiklaan liittyviä ongelmia.

(1) Tulkintaongelmat

Useat kommentaattorit ja lakimiehet ovat viitanneet 17 artiklan epätarkkuuteen ja epämääräisyyteen, mikä aiheuttaa vaikeuksia yritettäessä antaa asiakkaille neuvoja kauppaedustajan oikeuksista irtisanomistapauksessa. Tämän toivat esille erityisesti Tanska, Irlanti, Italia, Espanja, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta.

a. Hyvitys

Hyvitysvaihtoehdon osalta joissakin jasinvaltioissa on ollut nähtävissä suuntaus turvautua enimmäismäärään, kun taas direktiiviin vaikuttaneessa saksalaisessa järjestelmässä enimmäismäärällä ei ole merkitystä varsinaisen hyvityksen laskentamenetelmän yhteydessä. Sitä käytetään ainoastaan menettelyn lopuksi suoritettavassa lopullisessa tarkistuksessa. Joissakin jäsenvaltioissa yritetään vakiinnuttaa käyttöön kohtuullinen määrä, jonka yhteydessä otetaan huomioon monet eri tekijät, mikä puolestaan ei vastaa Saksan tuomioistuinten omaksumaa menettelytapaa. Tanska ja Itävalta näyttävät noudattavan Saksan mallia, mutta Itävallan tapauksessa enimmäismäärään ylletään usein, Saksassa taasen hyvin harvoin, paitsi silloin kun kauppaedustaja on hankkinut kaikki asiakkaat.

Tätä nykyä näyttää, että entistä järjestelmää sovelletaan Italiassa edelleen, vaikka uusi laki on säädetty. Tästä on osoituksena myös Pretura Viterbon tapaus, jossa tuomioistuin katsoi, että koska direktiivin 17 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanoa koskeva siviilioikeudellisen säädöskokoelman 1751 artikla oli niin epämääräinen hyvityksen laskentamenetelmän osalta, oli parempi soveltaa työehtosopimusta. Työehtosopimuksen mukainen laskentamenetelmä ei vastaa saksalaista mallia vaan perustuu sopimuksen kestoon, provision määrään ja työehtosopimuksessa määrättyihin prosenttiosuuksiin.

Lähestymistavat näyttävät siis poikkeavan toisistaan. Saksaa lukuun ottamatta jäsenvaltioiden tuomioistuimilla on kuitenkin hyvin rajallisesti 17 artiklaan liittyvää oikeuskäytäntöä.

b. Korvaus

Korvausvaihtoehto ei ole aiheuttanut tulkintaongelmia Ranskassa, jossa edelleen on sovellettu aikaisempaa oikeuskäytäntöä. Verrattuna Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, jossa sovelletaan korvausvaihtoehtoa osapuolten jättäessä valinnan tekemättä, lähestymistapojen ero on olennainen. Tässä vaiheessa Yhdistyneessä kuningaskunnassa ei ole ennakkoratkaisuja, mutta käytännössä osapuolet pyrkivät Common Law -periaatteiden soveltamiseen. Kyseiset Common Law -periaatteet ovat suoranaisessa ristiriidassa Ranskassa vakiintuneen korvauksen laskentamenetelmän kanssa. Esimerkiksi englantilaisessa järjestelmässä otetaan huomioon sopimuksen lakkaamisen jälkeiset tapahtumat, minkä seurauksena vahingon kärsineen on toimittava siten, että hänen tappionsa ovat mahdollisimman vähäiset. Sen sijaan ranskalaisessa järjestelmässä edustussopimuksen lakkaamisen jälkeiset tapahtumat eivät vaikuta millään tavalla myönnettävään korvaukseen. Ranskan lain mukaan tavallinen korvaus on kahden vuoden provisioita vastaava määrä, joka vastaa edustuksen ostoarvoa tai aikaa, joka kauppaedustajalta kuluu asiakaskunnan uudelleen luomiseen. On vaikea kuvitella, miten Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimet pystyvät yltämään samaan määrään. Tämä on epäilemättä seurausta Yhdistyneessä kuningaskunnassa aikaisemmin vallinneesta oikeudellisesta tilanteesta, jonka mukaan edustussopimukset voitiin irtisanoa ilman maksuvelvollisuutta. Tällä oli tietenkin seurauksensa liiketoiminnassa. Edustukseen liittyvää todellista goodwill-käsitettä, josta myös kauppaedustajan olisi ollut saatava etua, ei ollut olemassa. Ei ole mahdollista ennustaa, kuinka Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimet tulkitsevat direktiiviä, mutta todennäköisesti ne ottavat huomioon olemassa olevat Common Law -periaatteet.

Samat ongelmat tulevat todennäköisesti esiin Irlannissa, jos se valitsee korvausvaihtoehdon.

c. Epävarmuuden seuraukset

Tulkintavaikeudet ovat vaikuttaneet kauppaedustajien ja päämiesten direktiiviä koskeviin reaktioihin. Molempien osalta ne ovat saaneet aikaan sen, että neuvotteluihin kuluu enemmän aikaa, koska oikeuksia ja oikeuksien laajuutta ei ole määritelty selvästi. Tämä ei hyödytä kumpaakaan osapuolta. Se on johtanut myös siihen, että on myönnetty

toisistaan poikkeavia määriä. Epävarmuus ja epäyhtenäisyys ovat myös saaneet aikaan sen, että edustussopimuksia ei tehdä mielellään, ja päämiesten on hankalampi valtuuttaa muissa jäsenvaltioissa toimivia kauppaedustajia toimimaan puolestaan. On tärkeää, että direktiiviä sovelletaan yhtenäisesti ja että se johtaa ennakoitaviin ja selkeisiin tuloksiin.

(2) Kauppaedustajien asema

Direktiivi on parantanut kauppaedustajien asemaa heidän päämiehiinsä nähden. Näyttää kuitenkin siltä, että kauppaedustajat eivät voi aina toteuttaa kaikkia oikeuksiaan, koska heillä ei ole varaa ajaa asiaansa oikeusteitse. Tämä on yleinen ongelma, joka ei johdu nimenomaan kyseisestä direktiivistä. Mahdolliset parannuskeinot eivät kuulu tämän kertomuksen alaan. Komission mukaan direktiivin säännösten ja laskentamenetelmien selventäminen auttaa kuitenkin kauppaedustajia toteuttamaan oikeuksiaan paremmin.

(3) Sovellettava lainsäädäntö

Lopuksi ilmeni tiettyjä sopimuksiin sisällytettyihin lainvalintalausekkeisiin liittyviä ongelmia; tietyn maan lain soveltamista on pyritty välttämään lisäämällä sopimuksiin sovellettavan lain tai toimivaltaisen tuomioistuimen valintaa koskevia lausekkeita. Direktiivissä ei säädetä kansainvälisestä yksityisoikeudesta. Osapuolet voivat sen vuoksi vapaasti valita, minkä maan lakia edustussopimukseen sovelletaan, jollei sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta lainsäädännöstä vuonna 1980 tehdyn Rooman yleissopimuksen määräyksistä muuta johdu. Komission mukaan direktiivin 17 ja 18 artikla ovat sitovia säännöksiä, ja näin ollen jäsenvaltioiden tuomioistuimet voivat soveltaa oikeuspaikan lainsäädäntöä vuonna 1980 tehdyn Rooman yleissopimuksen mukaisesti ja siten varmistaa direktiivin soveltamisen. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla Brysselissä vuonna 1968 tehdystä yleissopimuksesta on myös apua varmistettaessa, että - silloin kun kyseessä ovat yhteisön asiat ja kun kauppaedustaja harjoittaa toimintaansa yhteisön alueella - jäsenvaltion tuomioistuin on toimivaltainen tuomioistuin[9]. Tämän vuoksi ei näytä olevan tarvetta muuttaa direktiiviä tältä osin.

PÄÄTELMÄ

Komissio toteaa, että jäsenvaltioiden selkeä enemmistö on valinnut hyvitysvaihtoehdon ja että kyseisissä jäsenvaltioissa toimivat kauppaedustajat ja päämiehet ovat kannattaneet tätä. Direktiivissä säädetään hyvityksen enimmäismäärästä mutta ei anneta täsmällisiä ohjeita sen laskentamenetelmästä. Selkeä ja täsmällinen laskentamenetelmä lisäisi oikeusvarmuutta, mikä olisi molempien osapuolten edun mukaista. Ranskan ylläpitämä korvausvaihtoehto ei puolestaan näytä aiheuttaneen ongelmia Ranskassa toimiville

---

[9] Asiassa 9/87, Arcado Sprl v. Haviland SA (Kok. 1988, s. 1539) tuomioistuin katsoi, että oikeus korvaukseen perustui sopimussuhteeseen ja sen vuoksi sovellettiin vuonna 1968 tehdyn Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa, joka antaa tuomioistuimen toimivallalle lisäperusteen.

kauppaedustajille ja päämiehille. Korvauksen määrä Ranskassa on yleensä ottaen paljon suurempi kuin hyvityksen määrä. Yhdistyneessä kuningaskunnassa, jossa osapuolet voivat valita jommankumman vaihtoehdon, direktiivin täytäntöönpano on johtanut epävarmuuteen erityisesti siksi, että kumpaakaan vaihtoehtoa ei tunneta brittiläisessä oikeusjärjestelmässä.

Tässä vaiheessa on kovin vähän direktiiviin liittyvää oikeuskäytäntöä. Saatujen tietojen perusteella 17 artiklan selventäminen näyttää tarpeelliselta. On ennenaikaista tehdä sen kauaskantoisempia päätelmiä. Komissio katsoo, että tässä kertomuksessa, jossa annetaan yksityiskohtaista tietoa erityisesti Saksassa käytettävästä hyvityksen laskentamenetelmästä, selvitetään direktiivin 17 artiklaa ja helpotetaan siten direktiivin 17 artiklan yhtenäisempää tulkintaa.

LUETTELO ITSENÄISIÄ KAUPPAEDUSTAJIA KOSKEVAN DIREKTIIVIN (86/653/ETY) TÄYTÄNTÖÖNPANOA VARTEN ANNETUSTA JÄSENMAIDEN LAINSÄÄDÄNNÖSTÄ

Määräaika täytäntöönpanolle päättyi: 31.12.1989
(Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti: 31.12.1993)
(Italia, 17 artiklan osalta: 31.12.1992)

1. Belgia
   Laki annettu 13.4.1995
   Julkaiseminen: *Moniteur Belge*, 2.6.1995, s. 15621
   Voimaantulo: 12.6.1995

2. Tanska
   Laki n:o 272, 2.5.1990
   Julkaiseminen: *Lovtidende* A 1990, s. 922
   Voimaantulo: 4.5.1990
   Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 1.1.1992

3. Saksa
   Laki annettu 23.10.1989
   Julkaiseminen: *Bundesgesetzblatt* 1989 I 1910
   Voimaantulo: 1.1.1990
   Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 1.1.1994

4. Kreikka
   Asetus n:o 219, 18.5.1991
   Julkaiseminen: Kreikan hallituksen virallisessa lehdessä n:o 81, 30.5.1991 ja N:o 136, 11.9.1991, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksilla n:o 249/93, 88/94 ja 312/95
   Voimaantulo: 30.5.1991
   Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 1.1.1994

5. Espanja
   Laki 12/1992, 27.5.1992
   Julkaiseminen: BOE n:o 129:ssä, 29.5.1992
   Voimaantulo: 19.6.1992
   Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 1.1.1994

6. Ranska
   Laki n:o 91-593, 25.6.1991
   Julkaiseminen: Ranskan tasavallan virallisessa lehdessä 17.6.1991, s. 8271
   Voimaantulo: 28.6.1992
   Asetus 92-506, 10.6.1992
   Julkaiseminen: Ranskan tasavallan virallisessa lehdessä 12.6.1992, s. 7720
   Voimaantulo: 1.1.1994
   Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 1.1.1994

7. Irlanti

Statutory Instrument: SI n:o 33, 1994, 21.2.1994
Voimaantulo: 1.1.1994
Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 1.1.1994

8. Italia

Asetus n:o 303, 10.9.1991
Julkaiseminen: *Gazetta ufficiale* n:o 57, 20.9.1991
Voimaantulo: 1.1.1993
Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 1.1.1994

9. Luxemburg

Laki annettu 3.6.1994
Julkaiseminen: *Memorial* A-n:o 58, 6.7.1994, s. 1088
Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 1.1.1994

10. Alankomaat

Laki annettu 5.7.1989
Julkaiseminen: *Staatsblad* 1989 n:o 312
Voimaantulo: 1.11.1989
Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 1.1.1994
Voimassaoloa jatkettu lailla n:o 374, 1993 siviilioikeuden lakikokoelman *(Burgerlijk Wetboek)* 7 osan 400-445 artiklana

11. Itävalta

Liittovaltionlaki, 11.2.1993
Julkaiseminen: *Federal Gazette 88*
Voimaantulo: 1.3.1993
Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 1.1.1994

12. Portugali

Asetus n:o 178/86, 3.7.1986
Julkaiseminen: *Diário da República, I série*, 1986, s. 1575
Voimaantulo: 2.8.1986
Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 2.8.1986
Muutettu lailla n:o 118/93, 13.4.1993, julkaistu lehdessä *Diário da República* n:o 86, s. 1818, 13.4.1993
Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 1.1.1994

13. Suomi

Laki 8.5.1992/417
Julkaiseminen: *Säädöskokoelmassa* 14.5.1992
Voimaantulo: 1.11.1992
Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 1.1.1994

14. Ruotsi

Laki n:o 351, 2.5.1991
Voimaantulo: 1.1.1992
Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 1.1.1994

15. Yhdistynyt kuningaskunta	Statutory Instrument SI 1993 n:o 3053, 7.12.1993 ja SI 1993 n:o 3173, 16.12.1993 Voimaantulo: 1.1.1994 Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 1.1.1994 Pohjois-Irlanti: Statutory Rules of Northern Ireland 1993 n:o 483, 17.12.1993 Voimaantulo: 13.1.1994 Soveltaminen voimassa oleviin sopimuksiin: 13.1.1994

BELGIA

Kauppaedustajien edustussopimuksia koskeva laki tuli voimaan vasta 12 päivänä kesäkuuta 1995. Siten uuteen lakiin perustuvia tuomioistuinratkaisuja ei vielä ole.

Lain 20 artiklassa säädetään oikeudesta goodwill-hyvitykseen. Ennen uutta lakia oikeus goodwill-hyvitykseen oli evätty Belgian tuomioistuinten ratkaisuilla, sillä goodwillin katsottiin liittyvän enemmän päämieheen kuin edustajaan. Uusi laki on näin tuonut mukanaan tärkeän lainsäädännöllisen muutoksen.

Laki ei sisällä ohjeita hyvityksen laskemiseksi, mutta useimmissa lain kommentaareissa on oltu sitä mieltä, että hyvityksen suuruuden määrittäminen kuuluu tuomarille ja huomioon on otettava monia seikkoja, kuten provision suuruus sopimuksen viimeisinä voimassaolovuosina, asiakaskunnan kehittyminen, päämiehen jatkossa saama hyöty, sopimussuhteen kesto, päämiehen osallistumisen määrä tai se, rahoittaako päämies eläkkeen ja onko edustajan sopimus päämiehen kanssa hänen ainoa edustussuhteensa. Yhdessä kommentaarissa on nimenomaisesti tuotu esiin Saksan laskentatapa.

Belgian asianajajien mielestä on otettava huomioon kauppaedustajia koskeva laki ja saksalaisten kokemukset. Kauppaedustajia koskevassa, 3 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa saman päämiehen palveluksessa 1 - 5 vuotta työskennelleen kauppaedustajan saama hyvitys kuitenkin lasketaan kolmen kuukauden aikana ansaitun palkan perusteella. Tämän jakson pituutta lisätään kuukaudella jokaista seuraavaa viiden vuoden työjaksoa kohti.

Belgian lain 18 artiklan 3 kohdan mukaan laiminlyödyn irtisanomisajan johdosta on mahdollista esittää vahingonkorvausvaatimus, joka vastaa menetettyjä provisioita kyseisessä artiklassa esitetyllä tavalla laskettuna.

Belgian lain 21 artiklan mukaan edustaja, joka on oikeutettu hyvitykseen, voi lisäksi vaatia tosiasiallisesti kärsimästään vahingosta korvausta. Ei ole selvää, missä olosuhteissa korvaus maksetaan ja antaako oikeus hyvitykseen automaattisesti oikeuden hakea vahingonkorvausta. Komission mukaan jälkimmäinen tulkinta olisi ristiriitainen direktiivin 17 artiklan 1 kohdan kanssa, sillä tulkinnasta seuraisi se, että kumpaakin vaihtoehtoa sovellettaisiin kasautuvasti.

TANSKA

Tanskassa direktiivin täytäntöönpano ja hyvitystä koskevan oikeuden käyttöön ottaminen 2 päivänä toukokuuta 1990 annetun lain N:o 272 25 pykälän nojalla toivat mukanaan uuden oikeuden, jota aikaisemmassa laissa ei tunnettu.

Tällä hetkellä tiedossa on vain kolme tuomiota[10]. Asiassa Lope Handel päämies määrättiin maksamaan tappiot, jotka aiheutuivat sopimuksen mukaisen irtisanomisajan noudattamatta jättämisestä, ja maksamaan yhden vuoden provision suuruinen hyvitys edustajan päämiehelle hankkimista uusista asiakkaista. Uudet asiakkaat oli todistetusti menetetty vuoden kuluttua edustussopimuksen lakkaamisesta. Asiassa S&L päämies määrättiin maksamaan enimmäismääräinen hyvitys. Käytännössä kaikki asiakkaat olivat todistettavasti edustajan hankkimia. Asiassa Cramer tuomioistuin totesi, että huomattava osa asiakassuhteista oli kertaluonteisia, jolloin päämies ei voinut odottaa liikesuhteiden jatkuvan kyseisten asiakkaiden kanssa. Päämies määrättiin maksamaan 150 000 Tanskan kruunun suuruinen hyvitys. Suurin mahdollinen hyvitys olisi ollut 400 000 Tanskan kruunua.

Käytännössä vaikuttaa siltä, että edustajat vaativat suurinta mahdollista hyvitystä, ja päämiehet yrittävät saada määrän pienenemään. Vaikka tällä hetkellä ei käytössä olekaan vakiintunutta menettelyä, suuntauksena ei ole enimmäishyvityksen maksaminen. Laskentatapa vaikuttaa noudattavan Saksan mallia.

Sen enempää kuin muissakaan jäsenvaltioissa, käyttökelpoisia tilastotietoja ei ole saatavilla.

Lain 6 osassa pannaan täytäntöön direktiivin 17 artiklan 2 kohdan c alakohta ja säädetään, että jos edustaja tai päämies on laiminlyönyt velvollisuuksiaan toista osapuolta kohtaan, jälkimmäinen osapuoli on oikeutettu saamaan korvausta kaikesta hänelle tämän vuoksi aiheutuneesta vahingosta.

SAKSA

Handelsgetzbuchin 89 b artiklassa säädetään edustajan oikeudesta hyvitykseen. Laskentatapa on esitetty varsinaisessa kertomuksessa.

Käytännössä vaikuttaa siltä, että direktiivin täytäntöönpano ei ole aiheuttanut muutoksia hyvityksen laskentatapaan Saksassa, sillä direktiivin hyvitystä koskeva määräys ei edellyttänyt Saksan lain muuttamista. Ammattiyhteyksissä todettu muutos liittyi sopimuksiin, jotka oli tehty muiden EU-jäsenvaltioiden kanssa, joissa ei ennen direktiivin täytäntöönpanoa tunnettu oikeutta hyvitykseen.

---

10 Lope Handel v GE Lightning (Sø- og Handelsretten i København, 25.9.1995); S&L v Eskimo (Vestre Landsret, 14.11.1995); Cramer v B&B (Sø- og Handelsretten i København, 15.12.1995)

KREIKKA

Direktiivin 17 artiklan täytäntöönpano 18 päivänä toukokuuta 1991 annetun asetuksen n:o 219 9 artiklalla ei ollut direktiivin mukainen, etenkin koska 17 artiklan 2 kohdan a alakohdan toista luetelmakohtaa, jossa edellytetään, että hyvityksen on oltava kohtuullinen, ei ollut pantu täytäntöön. Kreikka on komission kanssa käymänsä kirjeenvaihdon seurauksena säätänyt vuonna 1995 uuden lain, jolla pannaan täytäntöön 17 artiklan 2 kohdan a alakohta.

Asetuksen 9 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetään, että oikeus hyvityksen hakemiseen ei estä edustajaa hakemasta Kreikan yksityisoikeudellisten säädösten kokoelman mukaista vahingonkorvausta. Vahingonkorvausta maksetaan ja myönnetään sen mukaan, oliko kyseessä määräaikainen vai toistaiseksi tehty sopimus.

Edustaja voi myös hakea vahingonkorvausta asianmukaisen irtisanomisajan puuttuessa.

ESPANJA

Kesäkuun 27 päivänä 1995 annetun lain n:o 12/1992 28 artiklassa säädetään hyvityksen maksamisesta. Lain 29 artiklassa säädetään vahingonkorvauksen myöntämisestä, jos päämies rikkoo yksipuolisesti toistaiseksi tehdyn edustussopimuksen. Direktiivi on täyttänyt Espanjan lainsäädännössä vallinneen aukon. Ennen direktiivin täytäntöönpanemiseksi annettua lakia ei ollut erityistä, kauppaedustajat tai edustussopimukset käsittävää lakia. Kuitenkaan 29 artikla ei rajoitu ainoastaan sopimusrikkomuksiin, ja tämän vuoksi Espanja on nähtävästi toteuttanut molemmat direktiivin 17 artiklan vaihtoehdot, ellei sitten tuomioistuin tulkitse 29 artiklan soveltamisalaa suppeasti.

Lain äskettäisen voimaantulon vuoksi alalla ei ole vielä muodostunut oikeuskäytäntöä. Uutta lakia edeltänyt oikeuskäytäntö voi olla merkityksellinen tulevaisuuden kannalta, sillä jotkin periaatteet voivat toimia apuna Espanjan tuomioistuimissa tulevaisuudessa tehtävissä päätöksissä.

Vanhan lainsäädännön mukaan oli myös mahdollista vaatia sekä vahingonkorvausta että goodwill-hyvitystä, ja edustajilla oli tapana vaatia molempia samanaikaisesti. Näiden korvausmuotojen välinen ero hämärtyi joskus käytännössä. Korkein oikeus on toistuvasti myöntänyt mahdollisuuden saada goodwill-hyvitystä. Tuomarilla on suuri harkintavalta hyvityksen määrän vahvistamisessa, ja yleensä se määräytyy edustajan tulojen[11] mukaan. Vahingonkorvausten myöntämisen suhteen tuomioistuimet ottivat huomioon monia eri asioita, mm. viimeksi saadun provision suuruuden, toiminnan luonteen, kärsityn maineen menetyksen vaikutuksia ja sitä, oliko kyseessä yksinomainen vai muu edustussopimus[12].

---

11 Sentencias del Tribunal Supremo del 22 de marzo de 1988 y 19 de septiembre de 1989

12 Sentencia del Tribunal de Apelación de Lugo de 4.6.1994; Tribunal de Apelación de Valencia de 14.7.1993 y Tribunal de Apelación de Barcelona de 30.1.1995

Vahingonkorvausta maksetaan myös, mikäli asianmukaista irtisanomisaikaa ei ole noudatettu. Vahingonkorvaus on suuruudeltaan sama kuin provisio, jonka edustaja olisi saanut, mikäli irtisanomisaikaa olisi noudatettu[13].

Näistä ratkaisuista huolimatta on yhä vaikea tehdä asiasta yleistä yhteenvetoa etenkin, kun hyvityksen suuruus Espanjassa määrätään pääkäsittelyn jälkeen ja ratkaisua ei julkaista.

RANSKA

Ranskassa, toisin kuin monissa muissa jäsenvaltioissa, direktiivi ei ole aiheuttanut merkittäviä muutoksia jo voimassa olleeseen lainsäädäntöön. Kesäkuun 25 päivänä 1991 annetun lain n:o 91/593 12 artiklan mukaan oikeus korvaukseen edustussopimuksen lakatessa on edelleen olemassa. Muutos liittyy olosuhteisiin, joissa korvausta voidaan maksaa, ei laskentatapaan. Oikeus korvaukseen on nyt olemassa, jos edustaja ei uusi sopimusta tai päättää sopimuksen korkean iän, sairauden tai heikentyneen terveydentilan vuoksi tai kuolemantapauksessa.

Korvauksen laskentaperusteena käytetään kuten ennenkin oikeuskäytäntöä, sillä vanhassa ja uudessa laissa ei kummassakaan määritellä laskentatapaa. Suurimmassa osassa tapauksia korvauksen suuruus on kahden vuoden bruttoprovisio, joka lasketaan edustajan kolmen viimeksi kuluneen vuoden aikana hankkimasta keskimääräisestä palkasta tai kahden viimeksi kuluneen vuoden provisioiden kokonaismäärästä. Tästä summasta on tullut korvauksen tavanomainen määrä, minkä tuomioistuinten uutta lakia sovelletaessa annetut ratkaisut ovat vahvistaneet[14].

Hyvitys lasketaan palkkion kokonaismäärästä, ei ainoastaan provisiosta. Se perustuu bruttomääriin. Vanhojen ja uusien asiakkaiden välillä ei tehdä eroa ja laskelmaan sisällytetään myös erityisprovisiot. Ammatista aiheutuvia kuluja ei yleensä vähennetä. Myös saamatta jääneet provisiot on sisällytettävä laskelmaan.

Hyvitys vastaa edustajan menettämää liiketoimintaa ja tappio vahvistetaan kyseisen ajankohdan mukaisena. Tulevia tapahtumia ei siten oteta huomioon. Näitä ovat esimerkiksi päämiehen kaupankäynnin lakkaaminen tai se, että edustaja jatkaa toimintaa saman asiakaskunnan kanssa, tai markkinakehitys. Edustajan ei myöskään edellytetä toimivan siten, että hänen tappionsa jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Ranskan tuomioistuimet eivät määrää kahden vuoden bruttoprovisiota maksettavaksi korvauksena, jos voidaan osoittaa, että edustajan kärsimät tappiot ovat pienemmät esimerkiksi sopimuksen lyhyen keston vuoksi. Korvauksen suuruutta voidaan vastaavasti nostaa silloin, kun edustajan tappiot ovat suuremmat esimerkiksi hänen ikänsä tai edustussopimuksen pitkäaikaisen keston vuoksi.

---

13 Sentencia del Tribunal Supremo de 19.9.1989

14 Katso esim. Cour d'appel de Toulouse 20.12.1994 Les Annonces de la Seine, n:o 39, 1.6.1995, s. 28; Cour d'appel de Dijon, 16.6.1994 Les Annonces de la Seine, N:o 39, s. 26; Cour d'appel de Paris, 17.1.1995, Les Annonces de la Seine 1.6.1995, N:o 39, s. 8

Direktiivi on saanut aikaan kasvavan kiinnostuksen esittää vahingonkorvausvaatimuksia asianmukaisen irtisanomisajan noudattamatta jättämisen perusteella. Myönnetty määrä vastaa laiminlyödyn ajanjakson korkeinta provisiota, ja se lasketaan kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana saatujen provisioiden tai vastaavana aikana edellisenä vuonna saatujen provisioiden perusteella.

IRLANTI

Irlanti ei ole pannut kyseistä säännöstä täytäntöön ja sen vuoksi edustajilla ei ole oikeutta korvaukseen tai hyvitykseen. Common Law -periaatteen mukaan edustaja voi vaatia vahingonkorvauksia sopimusrikkomuksen perusteella. Kun kyseessä on määräaikainen sopimus, edustajalla on oikeus vaatia provisiota, jonka hän olisi saanut sopimuksen loppuun kulumiseen saakka, ottaen kuitenkin huomioon, että hänellä on velvollisuus toimia siten, että hänen tappionsa jäävät mahdollisimman pieniksi. Edellä mainittu ei kuitenkaan riitä direktiivin täytäntöönpanemiseksi. Toistaiseksi tehtyjen sopimusten kohdalla vaaditaan yleensä tuloja noudatettavalta irtisanomisajalta. Sen lisäksi kummassakin tapauksessa voidaan vaatia korvausta sopimuksen rikkomisesta aiheutuneiden taloudellisten tappioiden korvaamiseksi. Tähän päivään mennessä ei ole julkaistu yhtään tapausta.

ITALIA

Italia muutti 10 päivänä syyskuuta 1991 annetun lainsäädännöllisen asetuksen n:o 303 4 artiklalla yksityisoikeudellisen säädöskokoelman 1751 artiklan direktiivissä säädetyn hyvitysjärjestelmän käyttöön ottamiseksi. Komission mukaan Italia ei kuitenkaan ole pannut direktiiviä täytäntöön oikein, sillä Italia on käsitellyt direktiivin 17 artiklan 2 kohdan a alakohdan kahta luetelmakohtaa vaihtoehtoisina edellytyksinä, vaikka ne ovat itse asiassa samanaikaisesti vaadittavia. Komissio on tämän vuoksi aloittanut rikkomisesta johtuvan menettelyn.

Vaikuttaa siltä, että vanha työehtosopimusjärjestelmä on edelleen voimassa. Ensarc-sopimuksen, joka tehtiin 30 päivänä lokakuuta 1992, hyväksyivät sekä päämiehet että edustajien etujärjestöt. Näin ne ovat itse asiassa ottaneet uudelleen käyttöön perusteet, joita sovellettiin 1751 artiklan edellisen version ollessa voimassa.

Tuomiossaan 1 päivältä joulukuuta 1994 Viterbon ensimmäisen asteen tuomioistuin sovelsi työehtosopimusta. Tuomioistuin katsoi, että Italian yksityisoikeudellisen säädöskokoelman 1751 artiklaa ei voitu soveltaa käytännössä, koska siinä ei määritetä perusteita hyvityksen laskemiselle, ainoastaan hyvityksen enimmäismäärä. Tämän vuoksi tuomioistuin piti aiheellisena työehtosopimuksen soveltamista. Tuomioistuin totesi myös, että 1751 artiklassa määritettyjä olosuhteita ei ollut tarkoitettu hyvityksen suuruuden laskemiseksi vaan sen määrittämiseksi, oliko hyvitykseen oikeutta, kun ainakin yksi olosuhteista oli voimassa. Tuomioistuin katsoi myös, että työmarkkinaosapuolet olivat, välttääkseen käytännöllisesti katsottuna ratkaisemattomia ongelmia, viisaasti korvanneet vanhan työehtosopimuksen saattamalla Italian yksityisoikeudellisen säädöskokoelman 1751 artiklan sovellettavaksi käytännössä. Tässä vaiheessa ei ole selvää, tullaanko tuomion tulkintalinjaa noudattamaan jatkossa.

Työehtosopimusjärjestelmä perustuu provisioiden tasoon ja edustussopimuksen kestoon sekä työehtosopimuksessa määrättyihin prosenttiosuuksiin.

Työehtosopimuksen nojalla edustaja useimmissa tapauksissa saa korvauksen, joka on paljon pienempi kuin direktiivissä tarkoitettu enimmäismäärä.

LUXEMBURG

Luxemburgin 3 päivänä kesäkuuta 1994 direktiivin täytäntöönpanemiseksi annettua lakia sovelletaan kaikkiin 1 päivänä tammikuuta 1994 voimassa olleisiin sekä sen jälkeen tehtyihin sopimuksiin. Sopimuksen lakkaamisen yhteydessä maksettavasta hyvityksestä säädetään 19 artiklassa. Uusi laki toi mukanaan oikeuden, jeta ei ollut damassa aikaisamman lainsäädännän ollessa voimassa. Siten ei ole hämmästyttävää, että tuomioistuinten ratkaisuja ei ole olemassa. Myös asiantuntijat olivat sitä mieltä, että on liian aikaista kehittää teoriaa lain tulkitsemisesta.

Lain 23 artiklan 1 kohdassa säädetään oikeudesta korvaukseen, kun ilman pätevää syytä on jätetty noudattamatta asianmukaista irtisanomisaikaa, ja 23 artiklan 2 kohdassa säädetään vahingonkorvausten maksamisesta vakavassa sopimuksenrikkomustapauksessa. Lain 24 artiklassa säädetään, että korvattava summa on samansuuruinen kuin tulot, jotka olisi ansaittu sopimuksen rikkomisajankohdan ja sopimuksen normaalin päättymisajankohdan välisenä aikana. Summan määrittämisessä on otettava huomioon aikaisemmat provisiot sekä muut merkitykselliset tekijät. Tätä summaa voidaan pienentää, jos tuomari pitää sitä käsillä olevassa tapauksessa vallinneisiin olosuhteisiin nähden liian suurena.

ALANKOMAAT

Alankomaiden yksityisoikeudellisen säädöskokoelman 7 luvun 442 artiklassa säädetään hyvityksen maksamisesta edustussopimuksen lakkaamisen yhteydessä. Vahingonkorvausten maksamisesta, kun ilman pätevää syytä on jätetty noudattamatta asianmukaista irtisanomisaikaa, säädetään 7 luvun 439 artiklassa ja vahingonkorvauksista sopimuksenrikkomistapauksissa säädetään 7 luvun 440 sekä 7 luvun 441 artiklassa. Korvaus käsittää ajanjakson sopimuksen päättymisen todellisesta ajankohdasta siihen päivämäärään asti, kun edustussopimus olisi lakannut, jos irtisanominen olisi tehty asianmukaisella tavalla. Määrältään tämä on niiden tulojen suuruinen, jotka olisi ansaittu, ja perustuu ennen sopimuksen lakkaamista ansaittuun provisioon sekä muihin merkityksellisiin olosuhteisiin. Tuomari voi alentaa summaa, jos hän pitää sitä liian suurena kyseisen tapauksen yksityiskohdat huomioon ottaen. Osapuoli voi 7:441 artiklan 3 kohdan nojalla vaatia korvausta kärsimistään todellisista vahingoista 7 luvun 441 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun määrän asemesta mutta hänellä on todistustaakka kärsimänsä menetyksen osoittamiseksi.

Tällä hetkellä ei ole vielä julkaistu tapausta, johon uutta lakia olisi sovellettu. Myöskään tilastotietoja ei ole käytettävissä.

ITÄVALTA

Itävallan 11 päivänä helmikuuta 1993 annettu laki tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1993. Kauppaedustajalla on oikeus hyvitykseen 24 artiklan nojalla. Tähän mennessä ei ole julkaistu vuoden 1993 lakiin perustuvia tapauksia, joissa kyse olisi ollut hyvityksen suuruudesta tai edustussopimuksen lakkaamisen yhteydessä maksettavasta vahingonkorvauksesta. Direktiivi on aikaansaanut muutoksen aikaisempaan lakiin ja etenkin enimmäiskorvauksen kaksinkertaistumisen. Aikaisemmasta oikeuskäytännöstä ei sen vuoksi ole apua. Vanhan lainsäädännön mukaan korvauksen ylärajaa alennettiin asteittain vuoden provisioiden kokonaismäärästä, joka laskettiin vuoden keskiarvosta kolmen viimeksi kuluneen vuoden ajalta työsuhteen pituuden mukaan.

Käytännössä vaikuttaa siltä, että kauppaedustajat laskevat hyvityksen viiden viimeksi kuluneen vuoden tulojen keskiarvon perusteella ja ottavat huomioon asiakkaiden määrän vaihtelun viiden vuoden aikana saadun tulon määrää vähentämällä. Suurimmassa osassa tapauksia lain sallima enimmäismäärä ylittyy. Tämän vuoksi osapuolet neuvottelevat löytääkseen järkevän sovitteluratkaisun. Laskentatavassa hyödynnetään Saksassa saatuja kokemuksia.

Itävallassa on katsottu, että on liian varhaista sanoa, mikä on ollut maksettujen hyvitysten keskitaso. Vahingonkorvauksia tai sopimuksen täyttämistä voidaan vaatia 23 artiklan nojalla, jos toinen osapuoli purkaa sopimuksen ennenaikaisesti ilman pätevää syytä. Tätä artiklaa sovelletaan myös irtisanomisaikoja koskevan 21 artiklan vastaisissa tapauksissa. Kaikki muut vahingonkorvausvaatimukset käsitellään Itävallan siviilioikeudellisen säädöskokoelman ja kauppaoikeudellisen säädöskokoelman säännösten mukaisesti.

PORTUGALI

Portugalissa annettiin vuonna 1986 laki, joka noudatti suurelta osin direktiiviehdotusta ja jonka 33 artikla sisälsi oikeuden hyvitykseen. Laki tuli voimaan 2 päivänä elokuuta 1986. Sitä on muutettu asetuksen n:o 118/93 33 ja 34 artiklalla Portugalin lain saattamiseksi yhdenmukaiseksi direktiivin 17 artiklan kanssa.

Portugalissa on muutamia tuomioistuinratkaisuja[15]. Tuomioistuimet ovat laskeneet hyvityksen tason ottaen huomioon uusien asiakkaiden merkityksen, nykyisen asiakaspiirin laajentumisen, sopimuksen lakkaamisen jälkeen päämiehelle aiheutuvan

---

15 Accórdão da Relação de Coimbra, 14.12.1993 muutoksenhakutuomioistuin Colectânea de Jurisprudéncia, Vuosi XVIII, 1993, osa V, s. 46; Accórdão do Supremo Tribunal de Justiça, 4.5.1993 colectânea de Jurisprudéncia - Accordãos do Supremo Tribunal de Justiça, Vuosi I, Osa II, 1993, s. 78 ja saman tuomioistuimen tuomio 27.10.1994, vuosi II, osa III, 1994, s. 101; Acórdão da Relação do Porto, 18.10.1994 Colectânea de Jurisprudência, vuosi XIX, osa IV, 1994, s. 212

hyödyn sekä edustajan provisiotappiot. Tuomioistuimet pitävät hyvitystä korvauksena edustajalle siitä hyödystä, jonka hän on hankkinut päämiehelleen ja joka oli olemassa sopimuksen lakatessa kauppaedustajan laajentaman asiakaspiirin muodossa.

Lain 32 artiklassa sekä Portugalin siviilioikeudellisen säädöskokoelman 562-572 artiklassa säädetään myös oikeudesta hyvitykseen vahingosta, jonka sopimuksen rikkominen on aiheuttanut. Vahingonkorvauksista, jos irtisanomisaikaa ei ole noudatettu tai jos asianmukaista irtisanomista ei ole tehty, säädetään eriksèen 29 artiklassa. Vaihtoehtona vahingonkorvaukselle kauppaedustaja voi vaatia rahamäärää, joka on laskettu edellisen vuoden kuukausitulojen keskiarvosta ja kerrottu sen ajanjakson pituudella, jonka sopimus olisi vielä ollut voimassa. Jos sopimuksen voimassaoloaika on alle vuoden, otetaan huomioon koko sopimuskausi.

SUOMI

Toukokuun 8 päivänä 1992 annetun lain n:o 417 28 pykälässä säädetään oikeudesta hyvitykseen edustussopimuksen lakkaamisen yhteydessä. Direktiivi aiheutti muutoksen aikaisempaan lakiin nähden. Laki tuli voimaan 1 päivänä marraskuuta 1992 eikä tähän mennessä ole annettu siihen perustuvaa tuomioistuimen ratkaisua.

Käytännössä vaikuttaa siltä, että kauppaedustajat hakevat enimmäismääräistä hyvitystä ja päämies tekee vastatarjouksen. Neuvotteluissa päädytään määrään, joka ei perustu erityiseen laskelmaan, pikemminkin kyseessä on neuvottelemalla saatu tulos. Yleensä hyvityksen suuruus vastaa 3 - 6 kuukauden keskimääräistä provisiota. Edustajien liiton mukaan hyvitettävän jakson pituus on uudessa laissa hieman pidempi kuin vanhassa, mutta asiasta ei ole olemassa tilastotietoja.

Lain 9 pykälässä säädetään oikeudesta vahingonkorvaukseen kun edustussopimusta on rikottu tai silloin, kun toinen osapuoli on laiminlyönyt velvollisuuksiaan. Lisäksi lain 26 ja 27 pykälässä säädetään vahingonkorvauksista silloin, kun irtisanomisaikoja ei ole noudatettu.

RUOTSI

Toukokuun 2 päivänä 1991 annetun lain N:o 351 28 pykälässä luodaan oikeus hyvitykseen, jota ei ollut aikaisemmassa laissa. Aikaisemmassa laissa vain pyrittiin varmistamaan, että kauppaedustaja sai provision tilauksista, jotka tehtiin sen jälkeen kun kauppaedustajan valtuutus oli otettu pois. Edellytyksenä oli, että tilaukset oli aikaansaatu kauppaedustajan toiminnalla sopimuksen voimassaoloaikana.

Muiden jäsenvaltioiden tavoin tuomioistuimen ratkaisuja ei ole annettu. Käytännössä kauppaedustajat hakevat lain sallimaa enimmäismääräistä hyvitystä ja osapuolet neuvottelevat tältä pohjalta kohtuullisesta määrästä. Neuvotteluissa osapuolet ottavat huomioon muun muassa sopimuksen keston, kauppaedustajan myyntiä edistäneet toimet, uusien asiakkaiden määrän, sopimuksen lakkaamisen jälkeen tehdyt tilaukset, kauppaedustajan mahdollisuudet saada uusi sopimus sekä kauppaedustajalle aiheutuneet kustannukset ja hänen tekemänsä investoinnit.

Käytettävissä ei ole tilastotietoja, mutta Ruotsin viranomaiset arvioivat, että yleensä on myönnetty määrä, joka vastaa viimeisten sopimusvuosien keskiarvon perusteella laskettua provisiota vähintään kuuden kuukauden ja enintään vuoden ajalta. Tämä tarkoittaisi korvausten suuruuden kasvua. Lain 34 pykälässä säädetään vahingonkorvauksista sopimusrikkomustapauksissa.

YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA

Yhdistynyt kuningaskunta on ottanut käyttöön oman erityisen järjestelmän. Vuodelta 1993 olevan Statutory Instrumentin n:o 3053, säädöksen 17 nojalla osapuolet voivat valita, onko kauppaedustajalla oikeus hyvitykseen vai korvaukseen[16]. Ainoastaan silloin, kun asiasta ei ole tehty sopimusta, laissa vaaditaan korvauksen maksamista. Kyseinen täytäntöönpanotapa on aiheuttanut epävarmuutta etenkin, koska Yhdistyneiden kuningaskuntien oikeudellinen järjestelmä ei tunne entuudestaan kumpaakaan käytäntöä.

Laki on tullut vasta äskettäin voimaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa, ja se on aiheuttanut jonkin verran hämmennystä osapuolien ja lakimiesten yrittäessä soveltaa käsitteitä, jotka ovat heille ja jossain määrin myös Yhdistyneen kuningaskunnan perinteille vieraita. Monia erilaisia tulkintatapoja on kehitetty.

Korvauksen suhteen lakimiehet yrittävät soveltaa perinteisiä Common Law-periaatteita.Tämä ei toimi hyvin, sillä Common Law -periaatteiden mukaan sopimuksen lakkaaminen sopimusehtojen mukaisesti tai määräaikaisen sopimuksen päättyminen sopimuksen mukaisesti ei oikeuta vahingonkorvausvaatimuksen esittämiseen. Common Law -periaatteiden mukaisesti tuomioistuin pyrkii saattamaan kauppaedustajan asemaan, jossa hän olisi ollut, jos sopimusta olisi noudatettu. Vahinkoa kärsineen osapuolen on kuitenkin toimittava siten, että hänen tappionsa jäävät mahdollisimman vähäisiksi, ja tuomioistuin ottaa huomioon myös tulevaisuuden tapahtumat. Kun kyseessä on määräaikainen sopimus, kauppaedustajalla olisi oikeus vaatia provisiota sopimuksen voimassaoloajalta. Kun kyseessä on toistaiseksi tehty sopimus, kauppaedustaja voisi myös hakea irtisanomisajalta vahingonkorvausta, joka voi olla enintään niiden tulojen suuruinen, jotka hän olisi tuona ajanjaksona ansainnut. Kauppaedustaja voi hakea korvausta myös kustannuksista, jotka ovat aiheutuneet edustussopimusta sovellettaessa. Sen vuoksi lakimiesten on vaikea päättää korvauksen määrästä, kun kauppaedustaja on kuollut, sairastunut tai jäänyt eläkkeelle. Tavallisesti korvaukset vastaavat 3 - 6 kuukauden aikaa vaikka jotkin korvaukset voivatkin olla 15 kuukauden ajalta suorituksen tasosta riippuen.

Tämän vuoksi jotkin asianajajat ovat yrittäneet soveltaa analogisesti epäoikeudenmukaista irtisanomista koskevaa lakia, jossa määräävinä tekijöinä ovat ikä, palveluksessaoloajan pituus ja viikoittainen palkka.

---

16 Regulation 17 of S.I. No. 483 of 1993 for Northern Ireland

Hyvitystä kauppaedustajat vaativat enimmäismääräisenä, ja neuvottelujen jälkeen päädytään pienempään määrään. Tyypillinen hyvitys vastaa 3 - 6 kuukauden provisiota ja se lasketaan siitä määrästä, joka olisi ansaittu, eikä niinkään viimeisten viiden vuoden keskiarvon perusteella.

Useimmat sopimukset eivät sisällä hyvitystä koskevaa määräystä, mutta tämä ei vältämättä tarkoita sitä, että korvausten maksamista suosittaisiin hyvityksen maksamisen asemesta.

Tähän päivään mennessä ei ole ollut tapauksia ja osapuolet ovat vastahakoisia turvautumaan tuomioistuimiin, sillä asianajajat ovat epävarmoja asiakkaidensa oikeuksista ja siitä, millaisiin ratkaisuihin tuomioistuimissa päädytään. Tapauksia on kuitenkin todennäköisesti tulossa lähitulevaisuudessa.

ISSN 1024-4492

KOM(96) 364 lopullinen

ASIAKIRJAT

FI 06 04 05 08

Luettelonumero : CB-CO-96-365-FI-C

ISBN 92-78-07187-0

Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto

L-2985 Luxemburg